

A FÖLDET NÉZEM...

Ébredő fákon muzsikál a szél,
s a földet nézem, amit úgy szerettem.
— A földet nézem, ami ismerős,
csupasz ágakat rejteget a kertben.

Bársonyos, lágy, mint ölelő karok,
szeretnék jól meghempereggni benne,
mint akkor még — bolondos kisgyerek,
mikor dajkálón hajolt rám az este.

Most felnőttem, s lassabban ballagok.
Éz utak mentén fiatal fák zúgnak,
tavasz van újra, szívmengető,
s emléke él csak tűznek, háborúnak,

s a földet nézem. Barázdáin át
felrajzolódik nagyapám arca,
amint vigyázó szemük ráragyog
a szertehulló, száz tavaszi magra,

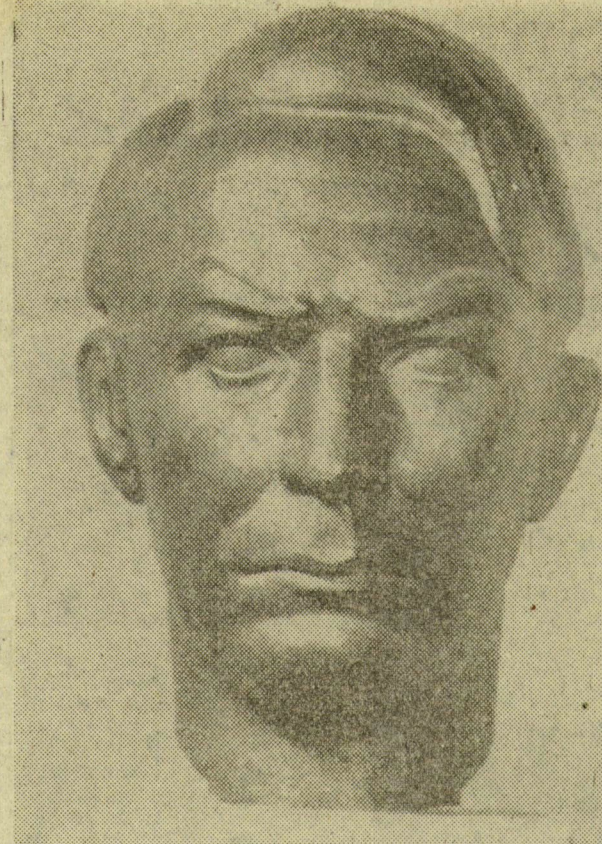
s a földet nézem, ami bölcs, örök,
ahová egyszer én is visszatérek...
nyírfa leszek, vagy orgonásbokor,
s odányújtom ágaimat a szélnek.

MÓRA a Petőfi Társaságban

Móra Ferenc írói pályájának első felében gyorsabban terjed a híre, népszerűsége, mint a hivatalos körök elismerése. Az a körülmény, hogy a baloldali lapokba írt, baloldalinak vallotta magát, kiváltotta a szolgahadakat, a kritikusok gyűlöletét, akik végül nem tudták másképp ártani Mórának, legfeljebb igyekeztek agyonhallgatni.

Maga Móra Ferenc is érezte és látta ezt. Mivel nem volt kenyere a könyöklés, az ismeretség révén való felfelé törtetés, a dörzsölődés és hízelgés, nem sokat tett annak érdekében, hogy pályázzon az akkori legelismertebb költőket magába foglaló társaságba, a Petőfi Társaságba.

1915 elején értesült, hogy egyesek be akarják választani ebbe a társaságba. Nagyapámhoz, István bátyjához írt levelét már csak azért is érdemes ismertetnem és idézgetnem, mert több akkori nagy írói név is szerepel benne, amellyel, hogy jól bevilágít az akkori irodalmi viszonyokba. 1915. november 30-án írt levelében valami sajtóhiba miatti bosszankodása után ezeket írja: „Van azonban ennél nagyobb baj is. Szávay pár napja írt Tömörkénynek, hogy ajánlja a Petőfi Társaságba. Ők öregek mindent elkövetnek értem. Ma sem egészen értenek a dolgot, hiszen mi soha össze nem melegedtünk Szávayval. Honnan jön ez az ötlet? Megköszöntem neki a jóakaratot és nem kértem belőle. Túlságos ambíció nincs bennem, egész jól el vagyok így is, s a tarisznyám is jócskán szegényes. (Csak afféle lajbiből varrott, mint az édesapámé volt. Egy-két vers benne, kötet semmi) — s a hivatalos poéták közt ki az ördög tud én rólam? A megválasztásom kétséges, a bukásom valószínű, s arra igazán nincs szükségem. Ezt írtam és Szávaynak, azt hiszem okosan. Jött azonban tegnap Pósné levele express. Szegény jó asszony már el is járt egy csomó embernél és küldött egy merész ígéretet. (Nem tudom, nem ő mozgatja-e az egészet?)

TÁPAI ANTAL SZOBRA

Szabolcska is írta ma — magától. Most aztán az okosság elmenőben van. Tudod, vagyok annyira józan, hogy se kisebb, se nagyobb Pap Zoltánok tagtársának lenni, nem megiszteltetés nekem. A Petőfi Társaságban befőtendő üres helyek esélyeit latolgatva, így folytatja tovább: »Négy hely van most —, illetve három, mert Gyöni biztos, s így nem lehetetlen a bejutás, ha valaki dolgozik értem, (mert tudod, hogy én ehhez nem értek: testvérek vagyunk.) Hát nem tudom mitévő legyek, pedig én szoktam tudni —, azért kérdezlek Téged: öregebbet, okosabbat, pesti hungarológusok jobban ismerőjét.« Érdekes még az is, ami az utóiratban szerepel: »Most jött Szávay expressé, hogy ő Lőrincivel és Lampérral Gézával már be is adta az ajánlást, itt nem lehet szerénykedni. Hát most már mi az ördögöt tesztek? Ezt megszámálom, le nem nyilatkozhatom a Szegedi Naplóban, ki is nevetnének, pózörnek is mondanának érte.«

Így lett Móra Ferenc a Petőfi Társaság tagja. Tagságának kérdését többször szóba hozta és élet-

nek utolsó évében Szilágyi Ödönnek ezeket mondta: »Negyvenéves koromig nem is került az ország elé más dolgom, csak verseim. De a verseimet se gyűjtöttem kötetbe és tán az egyetlen költő voltam, akit kötet nélkül választottak be a Petőfi Társaságba. Mái is azt hiszem, hogy a bátyámmal tévesztettek össze, aki sokkal különb költő, mint én voltam.«

Hogy mennyi szerénység áramlik leveléből, azt mutatja az a tény is, hogy 13 évvel előbb már megjelent az Aranyszőrű bárány című verse, elbeszélő költeménye. Az ismertett levele bevillágit jellemébe abból a szempontból is, hogy mennyire ugyanaz az ember volt kifelé írásában, mint befelé, vagy-családon belül, egymással közt. Az emberek cikkeinek, műveinek olvasói is megéreztek, hogy amit ír, azt őszintén írja, nincs kétféle arca, csak egy ugyanaz mindig. Sokan tudnak írni, szépen is írni, de ha ezt el is ismerik az olvasók, nem biztos még, hogy meg is szeretik úgy, mint ahogyan Móra Ferencet szerették az olvasói.

Móra Bertalan

AZ ÉJ

Mély döbbenet az éj
ne félj, ne félj
jegyenékhez köve
alszik a szél.

A csönd szirmai,
hullajtják a fák
s kinyílik a magány,
mint nagy, hűsevő virág.

A dzsungel-sötét
mint a kő tömör
súlya van, s ha
[megindulsz
belé ütközöl.

Munka és a gond
együtt alszanak
roppant öklük alig
[fér el
az alacsony ég alatt.

A hó-testű békét
most ölelgeti az éj.
Nagyhomlokú hajnal
[lesz a
gyermekük — ne félj.

SIMAI MIHÁLY:

Félálomban

Mellednek havasán
dobogó-szép havasán
elnyugszik im a
[fejem

Zuhatag hajadat
aranyeső hajadat
széttéríted szívemen

Kulcsolva imára
együtt-aluvásra
mondod szóltanul
[velem

Arcoddal alvásom
szádra virradásom
már örökön így
[legyen

HORVÁTH SÁNDOR

TITANIA ÉS ZUBOLY

Csak akkor eszméltek magukra, mikor fejük fölött hirtelen kigyúlt a csillár s szétáradt a fény. Hunyorgó szemmel és szinte bálványá meredve álltak a feldúlt szobában egy hosszú pillanatig, mint a betörők, akiket tetten értek. Kínos zavarukat az epikélyről berontó gyerekek oszlatták el, akik teli szájjal újságolták: — Az utcán is ég! Mindenütt ég!

Szamek az izzadt, vörös arcát törülgette, s még mindig a tündöklő csillárt bámulta, mintha megbabonázta volna a fény. Olyan családott és szomorú volt az ábrázata, mintha elment volna a kedve az utazástól.

— Tíz perc múlva hét! Gyerünk! — szökött rá most hidegen, keményen az asszony, aki jól látta, mi játszódik le benne. Szamek sóhajtott egyet, megcsókolta a gyerekeket, kezébe vette a csomagokat. Az asszony pedig a kifosztott szekrényhez lépett, elfújta a gyertyát és az asztalról zsebre tette a gyufásdobozt. — Pityu! Jók legyetek... Azonnal főzők! — mondta, s mikor a folyosóra érték, kulccsal is bezárta a lakás ajtaját.

Szamek a huzatos, de most már vilákos lépcsőházban szuszogva és szorongó szívvel cipelte a nehéz bőröndöt meg a dagadtra tömött aktatászkát. Lent az utcán fátyolos szemmel bámulta az ivlámpák szikrázó fényét s szinte fájt hallania a villamos távoli morogását. De a visszatérő életnek ezek a kétségtelen jelei már nem állíthatták meg. Nem, mert az asszony ott lépdelt mörögte, mint valami irgalmatlan ór, s nem engedte letérni a keskeny csapárról, amit a járőrökök tanostak a házakról lelévőldözött vakolat, téglá és cserép üvegszilánkoktól csillogó törmelék-halmain.

— Próbálatiák! — mondta keserűségét legyűrve, mikor a srákon meálltak s elzúgott mellettük a villamos után egy utassokkal zsúfolt autóbusz is. — Mint az apám kutyaia...

A régi viccet elmesélni már nem volt ideje. Szatén a világ legpontosabb sofőrei közé tartozott. Most se késett egy másodpercet se. A hőröndöt pillanatok alatt főlészijázták a tető ponyvája alá a többi-

hez. Szamek kényelmes helyet kapott elől, hú cimborája, a Frici oldalán.

— Pista! Csak nem sírsz? Te csacsi! Hisz csak egyetlen napról van szó. Holnapután találkozunk... Az első faluban! — vetette oda neki az asszony, s végtelelenül szégyellte magát a hátul szorongó, zajos és jókedvű urak előtt.

Amint a szűk melléktúra elnyelte a kocsi, megkönnyebbülve törülte le a könyves és verejtékszagú búcsúcsókokat. Holnapután... Ezt talán kár is volt már mondania. De hát ez mindig így volt, mióta együtt élnek. Csak hazudni tudott neki, s most, az utolsó pillanatban se tehetett mást...

A villamosban, amelyre szokása szerint fölpattant, még mielőtt megállt, lett volna ülőhely is bőven, de kint maradt a peronon. A hetek óta tartó gyalogos zárandoklások után állva is élvezet volt az utazás, a hűvös szél is jólesett. Néhány megállót sötét, komor, szétlőtt házak közt futottak, de aztán ismét kivilágosodott az utca, ragyogtak az épen maradt kirakatok, a fény sok embert kicsalt a házakból, az élet majdnem ugyanúgy zajlott, lüktetett, kavargott, mint régen.

»Budapest nincs többé!« — ezt bömbölte azokban a szörnű napokban egy külföldi adó, s voltak órák, amikor ő is úgy érezte. De hát hazugság volt ez is, most már kétségtelen, akárcsak az ő tíz esztendeje Szamekkel. Torkig volt vele és a hazug szereppel is, amit mellette játszott. Főli kellett számolnia.

Az új lakótelepnel szállt le. A járdán még ott hevert a törmelék, a lift itt se járt, de a villany égött. Nem kellett a folyosóra kitért, bűdös szemléladákat vakon kerülgetni, és a kopogtatással sem verte föl a szomszédokat, mint még tegnapelőtt is, mert a csendű működött. Amint megnyomta a gombját, a szíve vadul, dobolni kezdett. Karsci fegyveres őrnök jelentkezett, vajon itthon lesz-e?... Mikor az ajtó végre kinyílt, már olyan erővel szorongatta az izgalom, az öröm, hogy csak ennyit tudott mondani:

— Szamek nincs többé! — És a sorsdöntő óra sikerétől részegen borult a férfi nyakába.

Két napig úgy éreztem magam új munkahelyemen, mint egy szigeten. Senki nem szólt hozzám, éppen csak biccentettek a köszönésemre és átnéztek rajtam, mint egy hideg üveglapon. Ezért aztán különösen jól esett, amikor harmadnapra odaült mellém az ebédlőben Zsenge Ambrus, a statisztikus.

— Nézze, én látom, milyen egyedül van. Azt is látom, hogy nehezen barátkozik. De ez nem rossz... Mielőtt az ember felengedne valahol, előbb tájékozódjon, hogy milyen emberek közé csöppent. Mert ott van például a Kemenes, a csoportvezető. Szemre olyan, mint a bárány, de tigris lapul benne. Rosszindulatú, gyanakvó, bosszúálló...

— És Kádas, a programozó?

— No, az egy furcsa figura! Nézzen rá! Sose józan. Nemcsak a pénzt, az eszt is elissza.

— Az öreg Lajos viszont kellemes embernek látszik.

— Látja? Hát ez az! Kellemes, jovialis külseje, egy-egy finom gesztus, belül meg kispolgár a lelke fenekéig. Önző, anyagi, irigy, hapszó.

— Érdekes... — Naná! És mit gondol, a Fellárné, a titkárnő? Az még egy szép maszk. Vil-

lámok röpködnek a szájából! Isten őrizd, hogy a nyelvére vegye valami dolgát!

— Viszont helyes kis emberke a Fenyő Gizi, a kalkulátor...

— Ami igaz, igaz... Egy kis ez, egy kis az... De azokon a szép cseleken nem

lámok röpködnek a szájából! Isten őrizd, hogy a nyelvére vegye valami dolgát!

— És Kádas, a programozó?

— No, az egy furcsa figura! Nézzen rá! Sose józan. Nemcsak a pénzt, az eszt is elissza.

— Az öreg Lajos viszont kellemes embernek látszik.

— Érdekes... — Naná! És mit gondol, a Fellárné, a titkárnő? Az még egy szép maszk. Vil-

lámok röpködnek a szájából! Isten őrizd, hogy a nyelvére vegye valami dolgát!

— Viszont helyes kis emberke a Fenyő Gizi, a kalkulátor...

— Ami igaz, igaz... Egy kis ez, egy kis az... De azokon a szép cseleken nem

lámok röpködnek a szájából! Isten őrizd, hogy a nyelvére vegye valami dolgát!

— És Kádas, a programozó?

— No, az egy furcsa figura! Nézzen rá! Sose józan. Nemcsak a pénzt, az eszt is elissza.

— Az öreg Lajos viszont kellemes embernek látszik.

— Érdekes... — Naná! És mit gondol, a Fellárné, a titkárnő? Az még egy szép maszk. Vil-

lámok röpködnek a szájából! Isten őrizd, hogy a nyelvére vegye valami dolgát!

— Viszont helyes kis emberke a Fenyő Gizi, a kalkulátor...

— Ami igaz, igaz... Egy kis ez, egy kis az... De azokon a szép cseleken nem

lámok röpködnek a szájából! Isten őrizd, hogy a nyelvére vegye valami dolgát!

— És Kádas, a programozó?

— No, az egy furcsa figura! Nézzen rá! Sose józan. Nemcsak a pénzt, az eszt is elissza.

— Az öreg Lajos viszont kellemes embernek látszik.

— Érdekes... — Naná! És mit gondol, a Fellárné, a titkárnő? Az még egy szép maszk. Vil-